

collaboration between Ukraine and Islam Republic Pakistan, its maintenance and priorities; accents attention on the base of these contacts; shows the place of Ukrainian-pakistan relations in the structure of international relations.

Key words: Ukraine, Islam Republic Pakistan, trade and economic collaboration, relations, foreign policy.

УДК 327(492:477)

Олександр Сободар

ГУМАНІТАРНИЙ ЧИННИК В УКРАЇНСЬКО-НІДЕРЛАНДСЬКИХ ВІДНОСИНАХ У 1991–2016 РР.

Автор аналізує гуманітарне співробітництво України та Королівства Нідерланди на сучасному етапі. Проаналізована діяльність уряду Нідерландів та гуманітарних фондів цієї країни в Україні. Розкрито співпрацю у культурній сфері, виділено здобутки кооперації у науковій та освітній сфері. Велика увага приділяється діяльності української діаспори в Нідерландах напередодні консультативного референдуму щодо асоціації України і ЄС.

Ключові слова: Україна, Нідерланди, співробітництво, культура, гуманітарна допомога.

Співробітництво у гуманітарній сфері завжди було і залишається важливою складовою двосторонніх відносин. Зв'язки між країнами у цій галузі дозволяють повноцінно зрозуміти стан співпраці між обома країнами, адже ці контакти часто розвиваються незалежно від політичних чи економічних. У той же час успіхи культурної чи освітньої співпраці завжди впливають на розвиток двостороннього діалогу в інших сферах.

Україна, як і будь-яка держава світу, намагається розвивати плідні гуманітарні відносини з усіма країнами світу. Попри це, така діяльність інколи не дає очевидних результатів, як було у випадку з референдумом у Нідерландах щодо Угоди про асоціацію з ЄС. Українсько-нідерландські гуманітарні зв'язки мають давню історію і солідні напрацювання.

Актуальність дослідження відносин України та Королівства Нідерланди у гуманітарній сфері викликана низкою вагомих чинників. Ця країна є одним із головних інвесторів нашої держави, а також залишається одним із найбільших бенефіціаріїв гуманітарної допомоги. У той же час результати референдуму щодо Угоди про асоціацію викликають неоднозначну оцінку українсько-нідерландського співробітництва вітчизняними та закордонними фахівцями. Тому проблема відносин у гуманітарній сфері між Україною та Нідерландами потребує більш детального дослідження. Загалом подібна тематика розглядалася у працях А. Кудряченка [1], Р. Кривоноса [2], М. Миронова [3], С. Віднянського [4].

Формування контактів у гуманітарній сфері розпочалося одразу після проголошення незалежності України. 28 вересня 1992 р. між Державним комітетом України з питань науки і технологій та Організацією з наукових досліджень Королівства Нідерланди був підписаний Протокол намірів про співробітництво. Підписання цього документу було важливим кроком для обох сторін. У той же час, головним документом у цій сфері залишалася Угода про культурне співробітництво між СРСР і Королівством Нідерланди від 14 липня 1967 р., яка не дозволяла повноцінно здійснювати співпрацю у нових реаліях. З метою її оновлення підписана угода про культурне співробітництво від 11 липня 1996 р., яка стала основним документом, що регулює співробітництво у сфері освіти, науки, культури, у соціальній сфері та сфері охорони здоров'я.

Головним аспектом співпраці у зазначеній галузі для Нідерландів залишається надання гуманітарної допомоги. За цим показником Нідерланди знаходяться у четвірці країн ЄС, поступаючи Німеччині й Великобританії, та ділять зі Швецією 3–4 місце [5]. Найбільш відомими нідерландськими гуманітарними організаціями, що діють в Україні, є «Платформа співробітництва Україна-Нідерланди», гуманітарний фонд «Супутник», культурні фонди «Юкрейн Культураліс» («Ukraine Culturalis») та «Матрікс Оранж» («Matrix Orange») тощо. Згадані організації регулярно проводять різноманітні інформаційні та іміджеві заходи, надають гуманітарну та фінансову допомогу. Всього у Нідерландах налічується близько 100 організацій, які співпрацюють у гуманітарній сфері з країнами Східної Європи, зокрема з Україною.

Уряд цієї країни також має декілька програм підтримки нашої держави. Одна з найбільш відомих – MATRA. Започаткована Міністерством закордонних справ Нідерландів у 1994 р., вона покликана підтримати перехідні процеси у країнах Центральної та Східної Європи. Щорічно з нідерландського бюджету виділяється близько 5 млн грн. на різні проекти. Загалом за період 1999–2011 рр. витрачено близько 4 млн євро [6], а за весь період програми втілено у життя понад 600 проектів в Україні [7].

Завдання, які поставлені перед MATRA, полягають у підтримці студентів та фахівців з країн-членів ЄС та сусідніх країн для налагодження стратегічної співпраці та партнерства на засадах головних цінностей ЄС: дотримання прав людини, демократії та верховенства закону. Програмна тематика визначається окремо для кожної країни. Для України діють такі напрями: права людини, меншин, засоби масової інформації, поширення інформації, законодавство та верховенство закону, демократичне управління, громадський порядок, покращення процесу прийняття рішень, подолання корупції, соціальний захист, навколишнє середовище.

Регулярно в рамках цієї програми реалізуються спільні проекти з державними установами. Так, у 2006–2009 рр. реалізовано українсько-нідерландський проект «MATRA/Музеї України» та втілено у життя чимало освітніх програм. У рамках проекту проведено ряд тренінгів та освітніх програм за темами: законодавство, державне управління, масова комунікація та низкою інших, спрямованих на розширення знань і досвіду у сфері музейного менеджменту, зв'язків з громадськістю і маркетингу, управління колекціями. За егіди «MATRA / Музеї України» проведено міжнародну конференцію «Музеї України – час для змін» за участю фахівців музейної справи з Польщі, Болгарії, Нідерландів, України та семінар-практикум з актуальних проблем музейної справи. На основі матеріалів семінарів та результатів роботи програми була опублікована книга «МУЗЕЙ: менеджмент та освітня діяльність» [9], а 23 музейних працівники України отримали дипломи тренерів по проекту «MATRA».

Хоча програма MATRA займає чільне місце у допомозі Україні, Уряд Нідерландів часто самостійно здійснює фінансування різних проектів напряму. Так, у 1998 р. 700 тис. гульденів надано на облаштування кримських татар. Зокрема, це питання для нідерландської сторони було настільки важливим, що вона виступила за продовження місії ОБСЄ в Україні того ж року [8, арк. 3]. На початку 2000-х рр. за підтримки Посольства Нідерландів у Криму був реалізований проект «Воскреслі джерела». Мета проекту полягала у формуванні екологічної свідомості та виховання толерантності до різних етнічних та релігійних груп, які проживають у Криму [4].

Крім MATRA є ряд платформ, які реалізуються Фондом захисту прав людини. Через цей фонд МЗС Нідерландів намагається втілити у життя підтримку прав людини на рівні «Хюман Райтс фор Ол» («Human Rights for All»). В Україні – це дотримання прав людини, зокрема серед яких справедливий суд, відсутність катувань, свобода висловлювання, підтримка людей хворих на ВІЧ-СНІД, боротьба з дискримінацією. Фонд також займається підтримкою переселенців всередині України [7].

Нідерландський фонд «ХДСЄ» («СНОЕ») та фонд допомоги дітям «Брес» («Breath») у 2009 р. завершили будівництво двох дитячих будинків на Закарпатті, а також реалізовували щорічні дитячі літні програми «Зе датч хост-феміліс» («The Dutch host-families») та «Холідей план» («Holiday Plan») для дітей-сиріт. Інша сфера діяльності цього фонду – будівництво у м. Перечин соціального житла для випускників місцевого інтернату.

У 2009–2011 рр. нідерландськими організаціями виділено 500 тис. євро в рамках міжнародного проекту «Українська книга для виховання толерантності» для громадських організацій України з метою налагодження міжнаціонального діалогу. Важливо відзначити велику кількість учасників цього міжнародного проекту з європейської сторони, серед яких були Міністерство закордонних справ Нідерландів, Будинки Анни Франк і Фонд проектів Центрально-Східноєвропейського книговидавництва. Українськими партнерами стали Європейський фонд України, Конгрес національних громад України, Український центр з вивчення історії Голокосту та Інститут юдаїки. У рамках проекту опубліковано 16 навчальних посібників і книг з метою формування толерантності, боротьби з проявами ксенофобії та антисемітизму за програмою українських організацій. 11 науково-методичних і наукових видань з цієї тематики перекладені українською мовою та були розповсюджені у обласних центрах України та Криму. У подальшому впродовж трьох років проводилися семінари для вчителів історії та суспільних наук, директорів шкіл та завучів, студентів педагогічних вищих навчальних закладів, бібліотекарів і журналістів [10].

У 2012 р. підтримано сім проектів, спрямованих на удосконалення системи судових розглядів, отримання безкоштовної юридичної допомоги, протидії жорстокому поводженню з боку правоохоронних органів та дискримінації за національною, статевою, релігійною ознаками, сприяння свободі слова, запобігання гомофобії та ксенофобії.

У рамках співпраці з Фондом громадська організація «Подільська юридична Ліга» займається підтримкою жінок, які постраждали внаслідок фізичного насильства у сім'ї, і захистом трудових прав. Близько 30 юристів на безкоштовній основі надають юридичну допомогу жертвам у Вінниці, Чернігові, Павлограді та Рівному.

Унікальні контакти сформувалися у галузі охорони здоров'я. Уряд Нідерландів, благодійні організації, приватні фірми та громадяни цієї країни регулярно надсилають в Україну гуманітарну допомогу та сприяють в організації відпочинку та лікуванні дітей, які постраждали внаслідок

Чорнобильської катастрофи. Нідерландські лікувальні заклади проводили навчальні програми для українських спеціалістів у сферах, які вимагають особливої уваги з боку держави і суспільства, як, наприклад, боротьба з ВІЛ-СНІД. У 2002 р. Нідерланди були серед країн, які допомогли ліками та медобладнанням постраждалим під час трагедії на львівському авіашоу. У 2008 р. отримано 100 тис. євро на допомогу постраждалим від повені в Україні, а вже наступного року надано фінансову допомогу для ліквідації наслідків повені на Закарпатті загальною сумою понад 600 тис. дол. США [2].

За часів окупації Криму та військової агресії на Донбасі у 2014 р. допомога з боку Нідерландів не втратила своєї актуальності. Благодійний фонд «Хлібний дім» у співпраці з «Фондом допомоги Східній Європі реформаторських спільнот Нідерландів» зібрав багатофункціональні лікарняні ліжка вартістю 5 тис. євро кожне, діагностичне обладнання та багато інших побутових речей житомирським лікарням, військовому шпиталю та бійцям 95-ої бригади [11]. На 500 тис. грн. закуплено медичне устаткування. Разом з житомирською міською радою придбано цифровий рентген-апарат, ЛОР-установку, хірургічний ніж для зварювання м'яких тканин та інше цінне обладнання [12].

Важливою складовою двосторонніх відносин є кооперація у сфері науки та освіти. З перших років незалежності обидві країни успішно співпрацювали у цій сфері. Вже у 1993 р. Україна та Нідерланди працювали над 18 спільними проектами, на які Нідерландська організація наукових досліджень (NWO), головний розпорядник нідерландських бюджетних коштів у цій сфері, витратила 1,6 млн гюльденів [13, арк. 58–60].

Кооперація в цій галузі розвивається за трьома напрямками – виконання окремих науково-дослідних проектів, співпраця університетів обох країн, обмін студентами для навчання за різними спеціальностями й стажування викладачів у вищих навчальних закладах обох країн. Також важливим аспектом співпраці залишається участь українських фахівців у міжнародних конференціях та семінарах, що проходять у Королівстві Нідерланди.

Серед прикладів спільних науково-дослідних проектів можна назвати проект Полтавської державної аграрної академії «Пелетс фо Павер» («Pellets for Power»), який здійснюється у рамках програми «Састейнб Біомасс Імпорт Програм» («Sustainable Biomass Import Program») Міністерства економіки Нідерландів. Мета проекту, розпочатого у 2010 р., полягає у реалізації зростаючої потреби в екологічно стійкому виробництві енергії, яка б відповідала міжнародним і європейським стандартам екологічного розвитку [14].

Важливо зазначити, що співробітництво між обома країнами у цій сфері не обмежується виключно двосторонньою співпрацею. Так, у рамках програми НАТО «Наука заради миру та безпеки» Нідерланди, Україна та Росія розробили унікальний генератор, необхідний для розпізнавання зображень високої чіткості у сфері медицини та безпеки довілля. Він був встановлений у Національному науковому центрі у Харкові. В рамках цієї ж програми у 2012 р. Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України разом з нідерландськими та російськими колегами розпочав проведення досліджень «Екотоксичність металів та наночасток оксидів металу: експериментальне дослідження та моделювання» [15].

За період незалежності українські вищі учбові заклади сформували власну мережу контактів з нідерландськими університетами. НТУУ «Київський політехнічний інститут» успішно співпрацює з університетом Твента, Київський національний університет імені Тараса Шевченка має зв'язки з Утрехтським університетом, Житомирський державний університет імені Івана Франка співпрацює з Інститутом реінтеграції «SPRinT-UM B. V.» (м. Маастріхт) тощо.

Крім освітніх закладів співробітництво з нідерландськими науковими установами здійснюють інститути Національної академії наук України. Так, Фізико-механічний інститут ім. Г. В. Карпенка НАН України та Інститут проблем міцності ім. Г. С. Писаренка НАН України реалізували ряд спільних проектів з Інститутом енергії Спільного дослідного центру ЕС (м. Петтен), Інститутом геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України проводив спільні польові дослідження разом з Амстердамським вільним університетом, Інститутом економіки та прогнозування НАН України співпрацює з Центром світових продовольчих досліджень (м. Амстердам).

Важливою подією в галузі освіти було відкриття українсько-нідерландських факультетів в українських ВНЗ. Так, у Тернопільському національному економічному університеті діє українсько-нідерландський факультет економіки та менеджменту, що співпрацює з Університетом ім. Еразма у Роттердамі, а українсько-нідерландська кафедра інновацій, біоекономіки та сталого розвитку працює в Полтавській державній аграрній академії.

Нідерланди були однією з перших країн, яка запровадила стипендії для українських науковців. У перші роки незалежності число стипендій, що надавалися українським студентам було невеликим, але їх кількість зростала щороку (1990 – 1, 1991 – 2, 1992 – 3, 1993–5). У цей період стажування студентів здійснювалося коштами Утрехтського університету й Академією мистецтв

Нідерландів. Так, для цих цілей у 1994 р. виділено 72 тис. гульденів, що рівноцінно 55 стипендіальним місцям. У той же час ці кошти повністю не витрачалися українською стороною. Варто зазначити, що ця цифра була не набагато меншою ніж для Росії. Попри давні історичні зв'язки у цій сфері, для Російської Федерації того часу виділено 100 тис. гульденів [13, арк. 58–60]. Нині для українських науковців та студентів існує можливість отримати стипендії для досліджень і навчання в Утрехтському, Лейденському, Гронінгенському університетах, Університеті Еразма в Роттердамі.

У формуванні доброзичливих відносин між обома країнами сприяє проведення щороку у квітні «Днів Голландії в Україні», які співпадають з Днем Короля у Нідерландах (до 2014 р. це був День Королеви). Серед запланованих подій, як правило, проходить фестиваль нідерландського кіно, ряд прийомів та лекцій, бізнес-семінари, фотовиставки, інтерактивні майстер-класи та Голландська вікторина.

Двічі на рік «Платформою Співробітництва Україна-Нідерланди» за сприяння Посольства України в Нідерландах проводиться «День України в Нідерландах» – традиційний культурно-інформаційний захід, метою якого є ознайомлення нідерландської громадськості з культурою, історією України, а також її політичним, соціальним та економічним розвитком [16]. Уперше подібний захід відбувся з 15 по 22 серпня 1993 р. в Гоорі за участю делегації Печерського району м. Києва, очолюваної представником президента Л. Коваленком.

Активно розвивається співпраця у сфері культури. У травні 2006 р. в Нідерландах (м. Амстердам) проведено виставку українського малярства ХІХ – початку ХХ ст. з колекції Національного художнього музею. У травні 2010 р. в Гаазі пройшла мистецька акція «Українська жінка в культурі та мистецтві». Подія була організована нідерландським благодійним фондом «Матрікс Орандж» («Matrix Orange»), підтримана Посольством України в Королівстві Нідерланди, українським благодійним фондом «Опен Юкрейн» («Open Ukraine»). У будинку посольства влаштовано прийом, в якому брали участь Повноважний Посол України у Нідерландах В. Корзаченко, послы дружніх країн, представники української спільноти в Нідерландах, діячі культури Нідерландів. Учасниками акції з української сторони були письменниця О. Забужко, художниці К. Косьяненко, О. Попінова та О. Страйтійчук [17]. Тоді також пройшла художня виставка «Бриджіс анд азер Релейшенс» («Bridges and other relationships») за участі українського художника І. Несміянова, організована разом з фондом «Телент-ейд Інтернешнл» («Talent-aid International»).

У березні 2015 р. український Центр візуальної культури здобув нагороду Європейської Культурної Фундації (ЄКФ). Представники України отримали приз від її королівської високоності принцеси Нідерландів Марґріт, а промову відкриття виголосила її королівська високість принцеса Нідерландів Лаурентін, що є президенткою ЄКФ [18].

Існують й інші успішні приклади співпраці у кінематографі. Фільм «Плем'я» українсько-нідерландського виробництва отримав три нагороди Каннського кінофестивалю. Ця стрічка, фінансована Фондом Хуберта Балса Роттердамського кінофестивалю та Держкіно, здобула вищий приз від кінокритиків – Гранд Прі Неспрессо («Grand Prix Nespresso») і 10 тис. євро, Франсе 4 Вісionarі Авард («France 4 Visionary Award») за «найкращий фільм, знятий молодим режисером, який знайшов відгук у серцях кінокритиків його покоління» і отримала дистриб'юторську підтримку від Ган Фандейшн («Gan Foundation») у розмірі 20 тис. євро для виходу в широкий прокат у Франції [19]. Цей фільм став єдиним українським фільмом, який за 53-річну історію «Тижня критики» отримав таку кількість нагород [20]. Кінострічка була заявлена на «Оскар» від України та отримала понад 40 міжнародних нагород.

Нідерландські фільми регулярно демонструють у рамках кінофестивалів «Молодість» та «Docudays». «Дні кіно Нідерландів» щороку проходять в Україні в рамках Міжнародного фестивалю кіно «Крила». З 31 березня по 1 квітня 2016 р. в Амстердамі вперше пройшли Дні українського кіно «Ukraine on Film: Way to Freedom». Кіноогляд у столиці Нідерландів був проведений напередодні референдуму про асоціацію України з Євросоюзом за підтримки МЗС України та Державного агентства України з питань кіно. Концепція фестивалю полягала у показі для громадян Нідерландів документальних стрічок, які розповідають про знакові для України події, від класики німого кіно, фільму «Одинадцятий» Дзиги Вертова, до сучасних картин «Російський дятел» Чеда Грасії та «Зима у вогні» Євгена Афінеєвського.

Між Україною та Нідерландами існують давні історичні зв'язки у музичній сфері. Під час успішного турне Української республіканської капели 1919–1921 рр. по Європі, у Гаазі, нідерландський «Королівський хор» висловив політичні симпатії Україні тріумфальними вигуками «Слава Україні і Голландії!», а Королева Нідерландів особисто написала листа капеланам, вибачаючись, що не може відвідати концерт української капели у зв'язку національним трауром (тоді розлилась р. Маас) [21].

Нині за ініціативи посольства Нідерландів та нідерландських компаній започатковано щорічні українсько-нідерландські концерти. Це не тільки гарний спосіб оновити контакти між підприємцями, але й можливість ознайомитися з творчістю музикантів з обох країн. На початку 2013 р. у Київській філармонії та у Жовтневому палаці виступив нідерландський оркестр Йостібенд («Jostiband») разом з Національним камерним ансамблем «Київські солісти». Йостібенд – це найбільший музичний колектив у світі, основу якого складають люди з розумовою відсталістю. Тоді глядачі були вражені щирістю та емоційністю концерту.

Унікальною є діяльність хору імені Лисенка з м. Ньюегейн. Він був заснованим М. Антоновичем у 1951 р. Навчаючись в Утрехтському університеті, диригент зібрав власний хор з метою співати українські пісні. Відтоді «Візантійський хор» (перша назва колективу) доносить мелодійність народної пісні до європейського слухача. За цей період хор гастролював з концертами у Нідерландах, Франції, Бельгії, Україні, Канаді. На рахунку «українських голландців» співпраця з європейськими міжнародними хорами та низка компакт-дисків духовних, класичних і народних пісень.

Крім хору імені Лисенка, в Нідерландах діють фольклорні ансамблі «Русалка», «Отрада» тощо. У зв'язку з існуючим інтересом у цій країні до української музики і співу, як народного так і класичного, українські колективи також часто запрошуються на гастрольні тури до Нідерландів. У 2011–2012 рр. цю країну відвідали ансамбль Миколаївської філармонії «Узори», камерний хор «Київ», піаніст О. Полійков, який посів 3 місце у Міжнародному конкурсі піаністів ім. Ф. Ліста в Утрехті у 2011 р. З метою вшанування пам'яті 25-х роковин Чорнобильської катастрофи 26 квітня 2011 р. у Роттердамі Посольством разом з фундацією «Супутник» проведено урочистий концерт, який включав виступи близько 10 українських та нідерландських творчих колективів, а також демонстрацію документального фільму про Чорнобиль.

Особливе місце займає співпраця між музеями обох країн. Під час президентства Л. Кучми між Нідерландами та Україною виникло питання щодо долі частини колекції Ф. Кенігса в Музеї ім. Варвари і Богдана Ханенків. Під час окупації нацистською Німеччиною ця колекція була вивезена з території Нідерландів, після чого опинилась у радянських фондах. Складність ситуації полягала в тому, що формально колекцію не вкрадено. Вона була викуплена у родини Ван Бейнінгенів. За принциповою позицією керівництва СРСР щодо неповернення викрадених цінностей у роки Другої світової війни це питання було неможливо вирішити. Лише з падінням радянського режиму розпочалися переговори щодо повернення творів мистецтва. Вже під час них нідерландська сторона дізналась про те, що частина колекції Ф. Кенігса опинилась в музеях України.

У 1998 р. сформовано українсько-нідерландську групу з питань реституції та відшкодування культурних цінностей, переміщених під час чи внаслідок Другої світової війни. Пізніше у 2001 р. Україна визнала, що малюнки з колекції Ф. Кенігса знаходяться в Музеї Богдана та Варвари Ханенків у Києві, але їх повернення ускладнювалось з різних причин. Лише після особистої зустрічі Л. Кучми та Я.П. Балкененде питання почало вирішуватися у 2003 р. У квітні 2004 р. на засіданні уряду України остаточно ухвалено правові питання і прийнято рішення про повернення колекції на батьківщину.

У 2011 р. розпочалися перемовини з нідерландським Інститутом східно-християнського мистецтва «Одігією». Серед його експонатів була ікона «Хрещення Ісуса у річці Йордан», незаконно вивезена у 80-ті роки ХХ ст. зі Львівського музею ім. А. Шептицького. На початку 2012 р. ікона була повернута українському музею.

Тісні зв'язки щодо повернення культурних цінностей позитивно позначилися у вирішенні долі «скіфського золота», яке виставлялось в музеї Алларда Пірсона під час подій у Криму 2014 р. Більшість експонатів, серед яких золоті скіфські вироби, прибули до столиці Нідерландів саме з кримських музеїв до анексії Криму Росією. Тоді МЗС Королівства Нідерланди підтвердило визнання всіх експонатів виставки державною власністю виключно України [22].

Активною була діяльність української діаспори у Нідерландах напередодні консультативного референдуму щодо асоціації України з ЄС. Українські громадські активісти провели кампанію «м'якого впливу» через соціальні мережі та онлайн-платформи. Створено сайт і сторінку в Facebook #Oekraïne-referendum, яка публікувала інфографіку про співпрацю України з Нідерландами, поширювала іміджеві ролики з метою зацікавлення широкої аудиторії у наданні Україні підтримки під час голосування. Під час кампанії були залучені також нідерландські громадяни. Ініціатива #Tak is Ja і проект #StemVoor адмініструвалися та наповнювалися виключно представниками цієї країни.

З метою сприяння саме емоційній симпатії жителів Нідерландів створено комунікаційний проект «ЛайкУ» («LikeU»). В основу цього проекту була покладена гра слів на англійській мові – LikeU – «ми, українці, такі ж як і ви», «ми, українці, любимо Україну», «ми, українці, любимо вас, голландців». Вдала гра зі словами використовувалась разом з креативним використанням

національних символів обох країн – нідерландського тюльпану й українського тризуба, «сплетених» у лого кампанії [23].

Інший проект акцентований на емоційній складовій – «Хоп Нідерленд Хоп» («Hop Nederland Hop») – добірка відео талановитих українських дітей, які співають, закликаючи нідерландців проголосувати за Україну. Деякі відео отримали майже півмільйона переглядів, а відео з українцем Олександром, якого назвали «маленьким Паваротті», переглянуло майже 700 тис. глядачів, що є великим показником для цієї країни.

Загалом, Україна та Нідерланди мають значні напрацювання у гуманітарній сфері. Підтвердженням цього були слова посла Нідерландів в Україні Р. Келлера в інтерв'ю 2008 р., в якому він відмічав спільність підходів до розвитку культури. Посол підкреслював, що відносини розвиваються дуже плідно, самостійно без допомоги держави, а велика частина культурних контактів здійснюється навіть без залучення посольств.

За весь час незалежності обидві країни успішно співпрацюють у різних аспектах гуманітарних відносин, що дозволяє реалізовувати інтереси обох країн. Гуманітарна допомога та гуманітарні програми з Нідерландами відіграють важливу роль для України на шляху до побудови демократичних інститутів європейського зразка та формування громадянського суспільства. Співпраця в науковій та освітній сфері дає можливість українським вченим реалізувати різні проекти з європейськими колегами. Завдяки допомозі Нідерландів українські митці досягли міжнародного визнання та стали лауреатами загальновідомих фестивалів. Тісні зв'язки у музейній справі дозволили налагодити не тільки обмін експонатами, але й сприяли реституції культурних цінностей обох країн. Результат референдуму щодо Угоди про асоціацію був негативним, але це, у першу чергу, викликано недосвідченістю України доносити власну позицію до громадян інших держав, а не поганим ставленням до нашої держави мешканців Нідерландів. Тим не менше, завдяки цим подіям українсько-нідерландські відносини у гуманітарній сфері стали ще більш тісними і мають усі шанси на подальше зміцнення та розвиток.

Список використаних джерел

1. Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього / Керівник авторського колективу і наук. ред. д. і. н., проф. А. І. Кудряченко. К.: Фенікс, 2009. 544 с.
2. Кривонос Р. Українсько-нідерландська співпраця як складова реалізації євро інтеграційних прагнень України // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2012. Випуск 111 (Частина I). С. 50–58.
3. Миронова М.М. Бенілюкс // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В.Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т.1. С. 118–119.
4. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003) / Відп. ред. С. В. Віднянський. К. Генеза, 2004. 616 с.
5. Аналіз обсягів гуманітарної допомоги в Україні у 2010–2012 роках. URL: <http://infolight.org.ua/content/analiz-obsyagiv-gumanitarnoyi-dopomogi-v-ukrayini-u-2010-2012-rokah> (дата звернення: 01.09.2017).
6. Страна, возводящая мосты: [інтерв'ю з послом Нідерландів в Україні П.Я. Волтерс / записав А. Блинов] // ЕКСПЕРТ. 2003. №16–17(389). 29 квіт. С. 20–22.
7. Instruments for change in a challenging climate: Netherlands in Ukraine – long-term Dutch support for Ukraine's expanding civil society sector // Business Ukraine. – 2015. – № 4. – С. 20–21.
8. Нідерланди виділять Україні півмільйона євро на боротьбу з антисемітизмом. URL: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/807046-niderlandi-vidilyat-ukrayini-pivmilijona-evro-na-borotbu-z-antisemitizmom> (дата звернення: 01.09.2017).
9. Матра – музеї України. URL: <http://museum.dp.ua/news0111.html>.
10. До Житомира з Голландії прибула фура з гуманітарним вантажем для лікарень та військового шпиталю. URL: http://www.zhitomir.info/news_139460.html (дата звернення: 01.09.2017).
11. Голландці передали гуманітарну допомогу житомирським лікарням та військовим 95-ї бригади. URL: http://www.zhitomir.info/news_137561.html (дата звернення: 01.09.2017).
12. Галузевий архів Міністерства Закордонних Справ України. Ф. 9. Оп. 29. Спр. 18. Арк. 98.
13. Українсько-нідерландська співпраця. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/content/ukrayinsko-niderlandska-spivpracya> (дата звернення: 01.09.2017).
14. Співробітництво Україна-НАТО в сфері науки та охорони довкілля. URL: http://www.nas.gov.ua/text/pdfNews/130725_41210654_dod1.pdf (дата звернення: 01.09.2017).
15. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Нідерландами. URL: <http://netherlands.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nl/culture> (дата звернення: 01.09.2017).
16. «Українська жінка в культурі та мистецтві». Гаага. 2010. URL: <http://katerynko.com.ua/2010/02/ukrajinska-zhinka-v-kulturi-ta-mystetstvi-haaha-2010/> (дата звернення: 01.09.2017).
17. Принцеса Нідерландів нагородила українських художників. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1832108-printsesa-niderlandiv-nagorodila-ukraiinskih-hudognikiv-2039722.html> (дата звернення: 01.09.2017).
18. Cannes: «The Tribe» Tops Critics» Week Awards. URL: <http://www.hollywoodreporter.com/news/cannes-tribe-tops-critics-week-706463> (дата звернення: 01.09.2017).
19. Сенсація Канн – фільм «Плем'я» Мирослава Слабошпицького. URL: <http://www.radiosvoboda.org/a/25396169.html> (дата звернення: 01.09.2017).
20. МІД України: В Нідерландах вперше пройшли Дни українського кино. URL: <http://gordonua.com/news/worldnews/mid-ukrainy-v-niderlandah-vperve-proshli-dni-ukrainskogo-kino-126722.html> (дата звернення: 01.09.2017).
21. Культурна дипломатія Симона Петлюри: триумф української пісні в Європі (частина перша). URL: https://lb.ua/culture/2016/08/11/342333_kulturna_diplomatiya_simona.html (дата звернення: 01.09.2017).
22. «Скифское золото» из Нидерландов вернут Украине. URL: <http://www.bagnet.org/news/>

ukraine/241626 (дата звернення: 01.09.2017). 23. Голландський тюльпан завітчав український тризуб: діджитал-промоція України в Нідерландах. URL: <https://www.prostir.ua/?focus=hollandskyj-tyulpan-zakvitchav-ukrajinskyj-tryzub-didzhytal-promotsiya-ukrajiny-v-niderlandah> (дата звернення: 01.09.2017).

References

1. Ukrayina v Yevropi: poshuky spil'noho maybutn'oho [Ukraine in Europe: the search for a common future] / Kerivnyk avtors'koho kolektyvu i nauk. red. d. i. n., prof. A. I. Kudryachenko. K.: Feniks, 2009. 544 s. 2. Kryvonos R. Ukrayins'ko-niderlands'ka spivpratsya yak skladova realizatsiya yevro intehratsiynykh prahnen' Ukrayiny [Ukrainian-Netherlands cooperation as a component of the implementation of the Euro integration aspirations of Ukraine]. Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. 2012. Vypusk 111 (Chastyna I). S. 50–58. 3. Myronova M.M. Benilyuks [Benelux]. Ukrayins'ka dyplomatychna entsyklopediya: U 2-kh t. / Redkol.: L.V.Hubers'kyy (holova) ta in. K.: Znannya Ukrayiny, 2004. T.1. S. 118–119. 4. Zovnishnya polityka Ukrayiny v umovakh hlobalizatsiyi. Anotovana istorychna khronika mizhnarodnykh vidnosyn (1991–2003) [Ukraine's foreign policy in the conditions of globalization. Annotated historical chronicle of international relations (1991–2003)] / Vidp. red. S.V. Vidnyans'kyy. K. Geneza, 2004. 616 s. 5. Analiz obsyahiv humanitarnoyi dopomohy v Ukrayini u 2010–2012 rokakh [Analysis of the volume of humanitarian assistance in Ukraine in 2010–2012]. URL: <http://infolight.org.ua/content/analiz-obsyagiv-gumanitarnoyi-dopomogi-v-ukrayini-u-2010-2012-rokah>. 6. Strana, vozvodyashchaya mosty [The country building bridges]: [intervyu z poslom Niderlandiv v Ukrayini P.Ya. Volters / zapysav A. Blynov]. EKSPERT. 2003. #16–17(389). 29 kvit. S. 20–22. 7. Instruments for change in a challenging climate: Netherlands in Ukraine – long-term Dutch support for Ukrainians expanding civil society sector // Business Ukraine. – 2015. – # 4. – S. 20–21. 8. Niderlandy vydilyat' Ukrayini pivmil'yona yevro na borot'bu z antysemityzmom [The Netherlands will allocate half a million euros to Ukraine to fight anti-Semitism]. URL: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/807046-niderlandi-vidilyat-ukrayini-pivmilijona-evro-na-borotbu-z-antisemitizmom>. 9. Matra – muzeyi Ukrayiny [Matras – museums of Ukraine]. URL: <http://museum.dp.ua/news0111.html>. 10. Do Zhytomyra z Hollandiyi prybula fura z humanitarnym vantazhem dlya likaren' ta viys'kovoho shpytalyu [Zhitomir from Holland has arrived a wagon with a humanitarian load for hospitals and a military hospital]. URL: http://www.zhitomir.info/news_139460.html. 11. Hollandtsi peredaly humanitarnu dopomohu zhytomyr'skym likarnyam ta viys'kovym 95-yi bryhady [The Dutch provided humanitarian assistance to Zhytomyr hospitals and the 95th brigade of the military]. URL: http://www.zhitomir.info/news_137561.html. 12. Haluzevyi arkhiv Ministerstva Zakordonnykh Sprav Ukrayiny, f.9, op. 29, spr. 18, ark. 98. 13. Ukrayins'ko-niderlands'ka spivpratsya [Ukrainian-Netherlands cooperation]. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/content/ukrayinsko-niderlandska-spivpratsya>. 14. Spivrobotnytstvo Ukrayina-NATO v sferi nauky ta okhorony dovkillya [Ukraine-NATO cooperation in science and environment]. URL: http://www.nas.gov.ua/text/pdfNews/130725_41210654_dod1.pdf. 15. Kul'turno-humanitarne spivrobotnytstvo mizh Ukrayinoyu ta Niderlandamy [Cultural-humanitarian cooperation between Ukraine and the Netherlands]. URL: <http://netherlands.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nl/culture>. 16. «Ukrayins'ka zhinka v kul'turi ta mystetstvi». Haaha. 2010 [«Ukrainian woman in culture and art». Haaga 2010]. URL: <http://katerynko.com.ua/2010/02/ukrajinska-zhinka-v-kulturi-ta-mystetstvi-haaha-2010/>. 17. Pryntsesa Niderlandiv nahorodyla ukrayins'kykh khudozhnykiv [Princess of the Netherlands awarded Ukrainian artists]. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1832108-printsesa_niderlandiv_nagorodila_ukraiinskih_hudognikiv_2039722.html. 18. Cannes: 'The Tribe' Tops Critics' Week Awards [Cannes: 'The Tribe' Top Critics' Week Awards]. URL: <http://www.hollywoodreporter.com/news/cannes-tribe-tops-critics-week-706463>. 19. Sensatsiya Kann – fil'm «Plemya» Myroslava Slaboshpyts'koho [Sensation Cannes – «The Tribe» film by Myroslav Slaboshpitsky]. URL: <http://www.radiosvoboda.org/a/25396169.html>. 20. MID Ukrainy: V Niderlandah pervye proshli Dni ukrainskogo kino [Ministry of Foreign Affairs of Ukraine: Days of Ukrainian Cinema for the First Time in the Netherlands]. URL: <http://gordonua.com/news/worldnews/mid-ukrainy-v-niderlandah-pervye-proshli-dni-ukrainskogo-kino-126722.html>. 21. Kul'turna dyplomatiya Symona Petliury: triumf ukrayins'koyi pisni v Yevropi (chastyna persha) [Cultural Diplomacy Simon Petliura: The Triumph of Ukrainian Song in Europe (Part One)]. URL: https://lb.ua/culture/2016/08/11/342333_kulturna_diplomatiya_simona.html. 22. «Skyfskoe zoloto» iz Niderlandov vernut Ukraine [«Scythian gold» from the Netherlands will be returned to Ukraine]. URL: <http://www.bagnet.org/news/ukraine/241626>. 23. Hollands'kyy tyul'pan zakvitchav ukrayins'kyy tryzub: didzhytal-promotsiya Ukrayiny v Niderlandakh [The Dutch tulip crowned the Ukrainian trident: a djital-promotion of Ukraine in the Netherlands]. URL: <https://www.prostir.ua/?focus=hollandskyj-tyulpan-zakvitchav-ukrajinskyj-tryzub-didzhytal-promotsiya-ukrajiny-v-niderlandah>.

Olexandr Sobodar

HUMANITARIAN FACTOR IN UKRAINIAN-DUTCH RELATIONS IN 1991–2016

The article analyzes the humanitarian cooperation between Ukraine and the Kingdom of the Netherlands in the end of XX century and the beginning of XXI century. The author shows the main aspects of cooperation between two countries and highlights the most noticeable examples of mutual work. The activities of the Netherlands government and the humanitarian funds of this country in Ukraine are considered in the framework of national strategy of the Netherlands. Special attention is given to transformation humanitarian aid policy after the annex of the Crimea by the Russian Federation and the beginning of the conflict in the east of Ukraine. Results of main projects in culture and science of mutual cooperation of both countries are given in the article. The positive effect of the Dutch financial support in

the cultural sphere is researched and given the list of prizes received by Ukrainian artist. Author explains the variety of support in sphere of science by the Dutch government nowadays. The achievements of cooperation in the scientific and educational spheres were highlighted as the part of national policy of the Netherlands. Author emphasizes the problem of the dialog between two nations in sphere of returning of national values. In particular, the effect of the Koenigs Collections in Ukraine and the Scythian gold in the Netherlands on bilateral relations is analyzed. The difference in sphere of returning of national values between two countries is highlighted. Great attention is paid to the activity of the Ukrainian diaspora in the Netherlands on the eve of the consultative referendum on the association of Ukraine and the EU in this country. The analysis of successful action of Ukrainian citizens is given.

Key words: Ukraine, Netherlands, cooperation, culture humanitarian aid.

УДК 94(438)
Ruslan Rahimli

THE ROLE OF CAUCASIAN HOUSE MODEL IN RESOLVING REGIONAL CONFLICTS

Historically, in the Caucasus conflicts, wars turned into a place where different people live and those conflict zones and ceasefire rejime still remain in modern times. Nagorno-Karabakh in Azerbaijan, Abkhazia, South Asetiya problems in Georgia, the Chechen-Russian conflict and so on are still pending. The negotiations, mediation and resolution of conflicts in various prestigious international organizations for many years, but so far has not been able to solve the problems.

Key words: Nagorno-Karabakh, Caucasian House, conflict zone, resolution, ethnopolitical problems.

Historically, in the Caucasus conflicts, wars turned into a place where different people live and those conflict zones and ceasefire rejime still remain in modern times. Nagorno-Karabakh in Azerbaijan, Abkhazia, South Asetiya problems in Georgia, the Chechen-Russian conflict and so on are still pending. The negotiations, mediation and resolution of conflicts in various prestigious international organizations for many years, but so far has not been able to solve the problems.

The negotiations, mediation and resolution of conflicts in various prestigious international organizations for many years, but so far has not been able to solve the problems. We think that raised at the beginning of the last century, «Caucasian House» idea can play an important role in the solution of the problem. Peoples of the region in the implementation of this idea is interesting, but unfortunately foreign forces are available also which dont want that. In our opinion, the states and peoples of the region are in an effort to be the political will to realize the idea of signing. With the realization of the idea can be established the peace in the Caucasus which is neighbour of the European Union countries.

Ethnopolitical problems, conflicts in Caucasus states poses serious problems in realizing favorable opportunities – such as creating Caucasus Common Market and its integration into the European Common Market, to developing «Great Silk Road», to creat energetic corridor, creating economically and democratically developed societies

We think that raised at the beginning of the last century, «Caucasian House» model can play an important role in the solution of the ethnopolitical problems, conflicts of Caucasus nations. In our opinion, peoples of the region has political will to be part of pease tolks. Becouse peoples are during 2 decades suffering from ethnopolitical conflicts, territorial controvercies. With the realization of the this idea can be established peace in the Caucasus which is neighbour of the European Union countries.

Since 1992, the idea of integration of the peoples of the Caucasus began to be realized in an active form. In the same year, on the 4th-5th of September, 1992 a «Caucasian Forum» was held in the city of Grozny where the participants of the round table adopted an appeal to the Caucasian peoples, republics, social and religious organizations, and political parties. In the adopted communiqué the creation of a «Caucasian House» was declared as a guarantee of security and opportunity for the independent development of all the peoples of the Caucasus. The «Round Table» also adopted the Declaration. One of the articles of the Declaration adopted by the participants of the «Round Table» stated the need for creation of the Confederation of Caucasian states.

According to the Charter, the «Caucasian House» should be composed of the following bodies: Advisory Council (consisting of representatives from member states); Supreme Religious Council (united religious leaders of participating countries); Security Council (this body based on Heads of States and Foreign Ministers); The Caucasian Union of Social and Political Powers (interstate – international – to develop legal basis of relations and control of implementation of Caucasus policy); The Caucasus House Executive Office (dealing with the implementation of decisions and controlling the public-political alliance).